

DANIEL

11-12

Van de conflicten na Alexander de Grote tot
Antiochus Epiphanes en de Romeinse
verwoesting van Jeruzalem

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/daniel/11-12

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Van Perzië naar Alexander de Grote	4 min	4
2	Ptolemeeën, Seleuciden en Berenice	4 min	6
3	Wraak op Syrië en nieuwe oorlogen	3 min	9
4	Antiochus III verovert Palestina	3 min	11
5	Rome verslaat en belast de Seleuciden	3 min	13
6	De opkomst van Antiochus Epiphanes	3 min	14
7	Rome vernedert Antiochus in Egypte	3 min	16
8	De verwoestende gruwel in de tempel	2 min	18
9	Cultuuroorlog onder de Joden	2 min	20
10	Het begin van de Makkabese opstand	2 min	21
11	De Makkabeeën bevrijden Judea	3 min	22
12	De identiteit van de eigenzinnige koning	4 min	24
13	Rome en de belegering van Jeruzalem	2 min	27
14	De benauwdheid en redding van Israël	2 min	28

15	Opstanding aan het einde der tijden?	2 min	29
16	Opstanding als beeld van nationaal herstel	2 min	30
17	Geestelijke opstanding door Jezus	2 min	31
18	Eeuwig leven en eeuwige verachting	3 min	33
19	Het verzegelde boek en de eindtijd	2 min	35
20	Petrus verklaart Daniëls verzegeling	4 min	37
21	Engelen vragen naar de vervulling	4 min	39
22	Het raadsel van de 1.290 dagen	2 min	41
23	Theorieën over de 1.335 dagen	4 min	42
24	Daniëls beloofde opstanding	2 min	44
	Om verder te lezen		45

1

Van Perzië naar Alexander de Grote

We zijn in Daniël 11. Aan het einde van onze vorige bijeenkomst heb ik enkele van de eerste verzen gelezen. We beginnen opnieuw en behandelen het hele hoofdstuk. Op dit punt wil ik je eraan herinneren dat er enkele zeer duistere historische gebeurtenissen zijn. Gelukkig zijn die bekend bij historici die juist deze periode en deze streek bestuderen. Maar ze zijn doorgaans niet bekend bij mensen die alleen gewone geschiedenis lezen, omdat deze gebeurtenissen voor de wereldgeschiedenis niet zo belangrijk zijn als de meeste historici zouden denken. Het gaat om minder belangrijke koningen die minder belangrijke ruzies hebben. Maar voor de geschiedenis van Israël waren ze van centraal belang, omdat ze leidden tot de verschrikkelijke onderdrukking door de tiran Antiochus Epiphanes.

De boodschapper is nog steeds aan het woord in hoofdstuk 11, vers 1. Hij zegt:

En ik, ik stond in het eerste jaar van Darius, de Mediër, hem terzijde als steun en toeverlaat.

DANIEL 11:1

Dat is de boodschapper die spreekt. Met 'ik' wordt de boodschapper bedoeld die de boodschap aan Daniël doorgeeft. Met 'hem' kan Darius de Meder bedoeld zijn, of Michaël, die aan het einde van hoofdstuk 10 wordt genoemd.

Hoe dan ook, de rol die deze boodschapper speelde door Darius of Michaël te versterken, is niet helemaal duidelijk. Wat er in het eerste jaar van Darius de Meder gebeurde, was natuurlijk dat Babylon viel. Misschien was er een geweldige strijd gaande onder de vorstenmachten in de hemelse sfeer. Misschien moest de vorstenmacht van Babylon worden afgezet, zodat de vorstenmacht van Perzië aan de macht kon komen. Michaël, een van de grootste engelen en de enige die in de Bijbel, in de Schrift, een aartsengel wordt genoemd, is misschien ingezet om met de hulp van

deze boodschapper de vorstenmacht van Babylon omver te werpen. Dat is moeilijk te zeggen. Hoe dan ook, we kunnen hier niet veel uit afleiden. We moeten verdergaan en kunnen niet met zekerheid weten wat er precies wordt bedoeld.

Vers 2:

Nu zal ik u dan de waarheid bekendmaken. Zie, er zullen nog drie koningen in Perzië aan de macht komen, en de vierde zal grotere rijkdom verwerven dan alle anderen. Als hij sterk geworden is door zijn rijkdom, zal hij allen opzetten tegen het koninkrijk Griekenland.

DANIËL 11:2

De vierde die hier wordt bedoeld, is volgens mij Xerxes. Xerxes was trouwens Ahasveros, de man van Esther. Hij voerde oorlog tegen het pas opgekomen koninkrijk Griekenland onder de pas opgekomen veldheer Alexander de Grote. Dat hij dit deed, pakte zeer nadelig uit voor Perzië, omdat Alexander het Perzische Rijk versloeg.

Er staat:

Daarna zal er een machtige koning aan de macht komen, die met grote heerschappij zal heersen en zal handelen naar eigen goeddunken. Zodra hij echter aan de macht komt, zal zijn koninkrijk verbroken worden

DANIËL 11:3-4 (GEDEELTELIJK)

Dat is Alexander. Dat komt doordat Alexander vrijwel meteen nadat hij zijn veroveringen had voltooid, stierf. Zijn koninkrijk werd onder zijn vier veldheren verdeeld. Er staat:

en opgedeeld worden naar de vier wind streken van de hemel, maar niet voor zijn nakomelingen

DANIËL 11:4 (GEDEELTE)

Daarmee worden de vier windstreken bedoeld, de vier richtingen.

Dat wil zeggen dat de kinderen van Alexander zijn koninkrijk niet erfden. Zijn kinderen werden na zijn dood zelfs vermoord, en daarom namen zijn veldheren zijn koninkrijk over.

Er staat dus:

maar niet voor zijn nakomelingen en niet overeenkomstig de heerschappij waarmee hij had geheerst, want zijn koninkrijk zal uiteengerukt worden en zal zijn voor anderen dan voor hen.

DANIËL 11:4 (GEDEELTE)

Dat wil zeggen dat geen van de vier veldheren over evenveel grondgebied regeerde als Alexander. Ze verdeelden het.

2

Ptolemeeën, Seleuciden en Berenice

Nu krijgen we deze reeks conflicten tussen een reeks koningen van het zuiden, uit de Ptolemeïsche dynastie, en een reeks koningen van het noorden, uit de Seleucidische dynastie.

Dan zal de koning van het zuiden sterk worden, maar een van zijn vorsten zal sterker worden dan hij en heersen. Zijn heerschappij zal een grote heerschappij zijn.

DANIËL 11:5

Zoals ik het begrijp, was Seleucus ooit een veldheer onder Ptolemaeus en was hij misschien een van zijn vorsten. Toch wist hij de macht te verwerven en werd hij koning van de Syrische tak van het rijk.

Na verloop van jaren zullen zij een verbintenis met elkaar aangaan. De dochter van de koning van het zuiden zal naar de koning van het noorden komen om een billijke overeenkomst aan te gaan. Zij zal echter geen kracht in haar arm meer overhebben, en ook hij zal niet standhouden, evenmin zijn arm. Zij zal overgeleverd worden, evenals zij die haar gebracht hebben, hij die haar verwekt heeft en hij die haar in die tijden versterkt heeft.

DANIËL 11:6

Dit verwijst naar het feit dat Ptolemaeus de Tweede, de zoon van de oorspronkelijke Ptolemaeus, zijn dochter Berenice ten huwelijk gaf aan Antiochus de Tweede, de kleinzoon van de oorspronkelijke Seleucus. Dit gebeurde enkele generaties na de dood van Alexander. De derde heerser van Syrië, Antiochus de Tweede, en de tweede heerser van Egypte, Ptolemaeus de Tweede, sloten door middel van hun kinderen een huwelijksverbond. Het was de zoon van Seleucus die zijn zoon, Antiochus de Tweede, ten huwelijk gaf aan Berenice.

Dit was bedoeld als een politieke regeling die in het voordeel van Egypte zou zijn. Maar Berenice was de tweede vrouw van Antiochus. Hij had eerder een vrouw gehad die Laodice heette. Laodice is uiteraard naar haar vernoemd. Zij werd aan de kant gezet en vervangen door Berenice, en daar raakte ze natuurlijk van streek.

Toen Ptolemaeus, de vader van Berenice, stierf, scheidde Antiochus van diens dochter. Blijkbaar heeft hij nooit van haar gehouden. Hij trouwde met haar als onderdeel van een politieke regeling met Ptolemaeus. Ptolemaeus was nu dood, dus dat speelde geen rol meer. Daarom scheidde hij van Berenice en nam hij zijn eerste vrouw, Laodice, weer terug. Maar zij was natuurlijk verbitterd omdat ze aan de kant was gezet.

Daarom vergiftigde ze haar man en bezorgde ze haar eigen zoon, Seleucus de Tweede, in het jaar 246 voor Christus de troon. Laodice en haar zoon lieten Berenice en haar zoon vermoorden.

Dit wordt bedoeld met: de dochter van de koning van het zuiden, Berenice, zal naar de koning van het noorden, Antiochus II, gaan om een overeenkomst te sluiten. Zij behield haar positie echter niet, omdat Antiochus haar verstootte nadat haar vader was gestorven. Ook de koning van het zuiden hield geen stand.

Na verloop van jaren zullen zij een verbintenis met elkaar aangaan. De dochter van de koning van het zuiden zal naar de koning van het noorden komen om een billijke overeenkomst aan te gaan. Zij zal echter geen kracht in haar arm meer overhebben, en ook hij zal niet standhouden, evenmin zijn arm. Zij zal overgeleverd worden, evenals zij die haar gebracht hebben, hij die haar verwekt heeft en hij die haar in die tijden versterkt heeft.

DANIËL 11:6

Dat zal ongetwijfeld zijn gebeurd toen Laodice haar, haar zoon en anderen liet vermoorden.

3

Wraak op Syrië en nieuwe oorlogen

Vers 7 zegt:

Maar uit de loot van haar wortels zal er iemand in zijn plaats aan de macht komen. Hij zal met het leger komen en de vesting van de koning van het noorden binnentrekken, tegen hen optreden en hen onderwerpen. Ook zal hij hun goden met hun godenbeelden en met hun kostbare voorwerpen van zilver en goud als buit naar Egypte brengen, en zelf zal hij enige jaren standhouden tegen de koning van het noorden.

DANIËL 11:7-8

Wat hier gebeurde, is dat Ptolemaeus III uit dezelfde familietak als Berenice voortkwam — hij was haar broer — en zijn vader, Ptolemaeus II, opvolgde. Hij viel Syrië aan om de dood van zijn zus te wreken, nadat Laodice Berenice had gedood. Ptolemaeus III viel Syrië aan om de dood van Berenice te wreken. Hij nam Damascus en Antiochië in en liet Laodice terechtstellen. Nadat hij Syrië verder had geplunderd, keerde Ptolemaeus terug naar Egypte en nam veel buit mee. Dit verwijst ernaar dat hij in vers 8 alle schatten van zilver en goud enzovoort meenam.

Vers 9 zegt:

Zo zal de koning van het zuiden in het koninkrijk komen en hij zal weer naar zijn eigen land terugkeren.

DANIËL 11:9

De uitleg die volgt, gaat uit van de gebruikte Engelse Bijbelvertaling, waarin hier de koning van het noorden wordt genoemd; de hierboven aangehaalde Nederlandse vertaling noemt de koning van het zuiden.

Dat is Seleucus II, de zoon van Laodice, die door Ptolemaeus was vermoord. Haar zoon kwam om haar dood te wreken. Hij ondernam een mislukte tegenaanval, maar stemde in plaats daarvan in met een wapenstilstand van tien jaar. Later kwam hij om bij een ruitersongeval. Dat was zijn einde.

De verzen 10 tot en met 12 zeggen echter:

Dan zullen zijn zonen zich in de strijd mengen en een menigte grote legers verzamelen. Een van hen zal snel komen, het land overspoelen, doorkruisen en terugkomen, zich in de strijd mengen en tot zijn vesting doordringen. De koning van het zuiden zal verbitterd worden. Hij zal uittrekken en tegen hem, de koning van het noorden, oorlog voeren. Ook die zal een grote menigte op de been brengen, maar die menigte zal in zijn hand worden gegeven. Wanneer die menigte zal zijn weggevaagd, zal zijn hart zich verheffen. Tienduizenden zal hij neervellen, maar toch zal hij zich niet kunnen versterken,

DANIEL 11:10-12

Dit verwijst naar de twee zonen van Seleucus II. Een van hen was Seleucus III en de andere was Antiochus III, die ook Antiochus de Grote wordt genoemd. Seleucus III regeerde twee jaar. Ze vielen allebei Ptolemaeus IV aan. Ze brachten vijftienduizend man op de been, maar werden in 217 bij Raphia verslagen. Er wordt gesproken over het op de been brengen van een grote menigte, maar:

de menigte zal in handen van de vijand vallen.

Het Syrische leger slaagde er bij deze poging niet in Egypte te veroveren.

4

Antiochus III verovert Palestina

Dan staat er in vers 13:

want de koning van het noorden zal terugkomen; hij zal een menigte op de been brengen, groter dan de eerste, en na verloop van tijd, na enkele jaren, zal hij snel met een groot leger en met een grote uitrusting komen. Ook zullen in die tijden velen opstaan tegen de koning van het zuiden. En de gewelddadigen uit uw volk zullen verheven worden om het visioen te bevestigen, maar zij zullen struikelen.

DANIËL 11:13-14

Daarmee worden Joden bedoeld. Nadat Ptolemaeus IV was gestorven, trok Antiochus III opnieuw Palestina binnen en kreeg hij steun van enkele Joden tegen Egypte. Dit gaat er ook over dat sommigen van Daniëls volk zich tegen Egypte verheven. Maar zij slaagden er niet in iets tot stand te brengen.

Vers 15 zegt:

Dan zal de koning van het noorden komen en hij zal een belegeringsdam opwerpen en versterkte steden innemen. De krachtige armen van het zuiden zullen geen stand houden, ook zijn keurtroepen niet. Ja, er zal geen kracht zijn om stand te houden.

DANIËL 11:15

Dit gaat erover dat Antiochus door een Egyptisch leger werd verslagen. Daarna belegerden en veroverden zij Gaza en Sidon.

Vers 16 zegt:

Hij die tegen hem optrekt, zal handelen naar eigen goeddunken. Niemand zal tegen hem standhouden. Hij zal ook standhouden in het Sieraadland en er zal vernietiging in zijn hand zijn.

DANIËL 11:16

Daarmee wordt Israël bedoeld. Omdat Egypte niet bij machte was weerstand te bieden, trok Antiochus Jeruzalem binnen en werd hij over het algemeen door de Joden verwelkomd.

We lezen in vers 17:

Hij zal zijn zinnen erop zetten om met de kracht van heel zijn koninkrijk te komen, en billijke voorwaarden met zich meebrengen en die ten uitvoer brengen. Hij zal hem een dochter uit de vrouwen geven om het koninkrijk te gronde te richten, maar zij zal niet standhouden, en zij zal voor hem niet zijn.

DANIËL 11:17

Dit was een poging van Syrië om macht over Egypte te verwerven. Antiochus gaf zijn dochter Cleopatra ten huwelijk aan Ptolemaeus V. Dit is opnieuw een huwelijksverbond dat tussen hen werd gesloten. Hij hoopte dat haar aanwezigheid Egypte zou verzwakken en het land aan zijn kant zou krijgen. Hij hoopte politiek voordeel te behalen, maar het pakte voor hem niet zo uit. Cleopatra — en dit is niet de beroemde Cleopatra uit de latere geschiedenis, in de Romeinse tijd — koos namelijk niet de kant van haar vader, maar die van haar man, Ptolemaeus. Daarom leverde het de koning van het noorden uiteindelijk geen enkel voordeel op.

5

Rome verslaat en belast de Seleuciden

Vers 18 zegt:

Dan zal hij zijn zinnen zetten op de kustlanden en hij zal er vele veroveren. Een leider zal echter een einde maken aan zijn smaad tegen hem, zonder dat hij zijn smaad aan hem kan vergelden. Ten slotte zal hij zijn blik slaan op de vestingen van zijn eigen land, maar hij zal struikelen en ten val komen, en niet meer gevonden worden.

DANIEL 11:18-19

Dit verwijst naar het feit dat Antiochus Griekenland en Klein-Azië binnenviel. Maar hij werd in 190 voor Christus bij Magnesia verslagen door de Romeinse bevelhebber Scipio. De vredesvoorwaarden kwamen Antiochus duur te staan. Hij liet zijn zoon achter, Antiochus IV, die later bekendstond als Antiochus Epiphanes. Die werd in Rome als gijzelaar vastgehouden totdat hij zijn schadeloosstelling aan Rome kon betalen. Antiochus IV bracht dus enige tijd door als gijzelaar, als onderpand voor een betaling die zijn vader de Romeinen verschuldigd was. Hij bracht enige tijd in Rome door en kreeg enig besef van de macht van Rome. Rome had in die tijd echter nog niet de machtige positie bereikt die het later zou innemen, wanneer het het Griekse Rijk zou verslaan en dat rijk zou overnemen. Rome was in opkomst. Rome won aan macht, en Antiochus kon dat zien toen hij daar enige tijd gevangen werd gehouden.

In een poging deze schulden te voldoen, plunderde Antiochus de tempel van Elemaeus bij Susa, en daarbij werd hij gedood. Toen hij de tempel plunderde, beging hij heiligschennis, en daarom doodden de mensen hem. En daarom staat er:

Hij zal struikelen en vallen en spoorloos verdwijnen.

Nu vers 20:

In zijn plaats zal er iemand opstaan die een belastinginner het land laat doorkruisen, in koninklijke heerlijkheid. Na enige dagen echter zal hij gebroken worden, maar niet door toorn en niet door oorlog.

DANIËL 11:20

De belastinginner verwijst naar het feit dat Seleucus IV, die Antiochus III opvolgde, achterbleef met de verpletterende oorlogsschulden van zijn vader en zijn rijk zware belastingen oplegde. Hij probeerde de tempel van Jeruzalem te plunderen, maar dat lukte hem niet. Hij werd vermoord door zijn eerste minister, Heliodorus. En zo wordt deze belastingheffer in vers 20 genoemd:

Er zal iemand opstaan die het prachtige koninkrijk belastingen oplegt.

De uitleg die volgt, sluit aan bij de gebruikte Engelse Bijbelvertaling, waarin de opvolger zelf belastingen oplegt. De hierboven aangehaalde Nederlandse vertaling zegt dat hij een belastinginner laat rondtrekken.

Dat is Seleucus IV, die probeert de onbetaalde oorlogsschulden van zijn vader af te lossen.

6

De opkomst van Antiochus Epiphanes

De verachtelijke persoon die in Daniël 11:21 opstaat, is Antiochus IV. Wij hebben hem Antiochus Epiphanes genoemd, omdat hij zichzelf zo noemde. Vanaf vers 21 tot en met vers 35 hebben we het dus over de loopbaan van deze verachtelijke persoon. De eerdere Seleucidische en Ptolemeïsche koningen worden heel kort behandeld. Maar nu zijn we aangekomen bij datgene waar op dit punt in de geschiedenis de voornaamste belangstelling naar uitgaat, namelijk een uitvoeriger bespreking van Antiochus Epiphanes.

In vers 22 staat:

De krachtige armen van de overstroming zullen vóór hem weggespoeld worden en ze zullen gebroken worden, ook de vorst van het verbond.

DANIËL 11:22

De vorst van het verbond verwijst ongetwijfeld naar de hogepriester. Antiochus Epiphanes zette de ene hogepriester af en stelde een andere in zijn plaats aan. En dit verwijst er waarschijnlijk naar dat hij zich mengde in het gezag van de vorst van het verbond, de priester.

Vers 23:

Want zodra men een verbintenis met hem is aangegaan, zal hij bedrog plegen. Hij zal oprukken en met weinig volk machtig worden.

DANIËL 11:23

Hier wordt uitvoerig gesproken over Antiochus' opkomst naar de macht, zijn conflicten met de Ptolemeeën en zelfs over onderhandelingen. Er is werkelijk een moment geweest waarop zij om de tafel gingen zitten om te proberen over vrede te onderhandelen. Het liep op niets uit, maar terwijl zij aan de onderhandelingstafel zaten, smeedden zij allebei boze plannen tegen elkaar.

Vervolgens staat er in vers 27 en 28:

Het hart van deze twee koningen zal erop gericht zijn om kwaad te doen, en aan één tafel zullen zij leugens spreken. Maar het zal niet gelukken, want het einde wacht nog tot de vastgestelde tijd. En de koning van het noorden zal terugkeren naar zijn land, met grote bezittingen, en zijn hart zal tegen het heilige verbond zijn. Hij zal zijn wil ten uitvoer brengen en terugkeren naar zijn land.

DANIËL 11:27-28

Dit verwijst eenvoudigweg naar de onbesliste oorlogen en onderhandelingen tussen deze twee koninkrijken. Die leidden tot iets wat veel beslissender was en in vers 29 wordt beschreven.

Toen de vredesbesprekingen tussen hen mislukten en hij naar zijn eigen land terugkeerde, trok hij natuurlijk door Palestina en richtte daar veel schade aan. Hij doodde zelfs veel Joden en richtte veel schade aan. Daarnaar wordt in vers 28 verwezen: hij zal zich tegen het heilige verbond keren, schade aanrichten en naar zijn eigen land terugkeren.

De gebruikte Engelse Bijbelvertaling zegt hier uitdrukkelijk dat hij 'schade zal aanrichten'; de hierboven aangehaalde Nederlandse vertaling heeft algemener: 'Hij zal zijn wil ten uitvoer brengen.'

7

Rome vernedert Antiochus in Egypte

Maar vers 29 brengt ons volgens mij bij een interessanter gedeelte. Er staat:

Op de vastgestelde tijd zal hij terugkeren en tegen het zuiden oprukken, maar het zal niet zijn zoals de eerste of zoals de laatste keer.

DANIËL 11:29

dat wil zeggen dat Antiochus Epiphanes Egypte opnieuw zal aanvallen en naar het zuiden zal trekken.

Er zullen schepen van de Kittiërs tegen hem komen en hij zal terugschrikken. Hij zal terugkeren en toornen tegen het heilige verbond en hij zal zijn eigen wil ten uitvoer brengen. Hij zal, terwijl hij terugkeert, op hen letten die het heilige verbond verlaten.

DANIËL 11:30

Dit gaat over het feit dat er in 168 voor Christus nog een aanval plaatsvond, een tweede aanval van Antiochus op Egypte. Hij veroverde Memphis daadwerkelijk en stond op het punt Alexandrië te veroveren. Hij kon Alexandrië al zien, maar hij werd tegengehouden, niet door Egyptische strijdkrachten, maar door de Romeinse vloot. Vergeet niet dat Antiochus enige tijd als gijzelaar in Rome had doorgebracht en zich terdege bewust was van hun militaire macht. Ze hadden de Griekse wereld nog niet aangevallen of geprobeerd die te veroveren, maar hij wist dat ze indrukwekkend waren. De Romeinen waren er niet blij mee dat Antiochus meer macht in de regio kreeg. Ze wilden beslist niet dat hij Egypte zou veroveren en daar zijn macht zou consolideren.

Dus stuurden ze een Romeinse vloot onder bevel van Popilius Laenas, en die hield hem buiten Alexandrië tegen. Daar stond Antiochus met zijn troepen klaar. Ze hadden Memphis veroverd en stonden klaar om Alexandrië te veroveren, en toen kwamen de Romeinen opdagen. De bevelhebber van de Romeinse vloot trok in het zand een cirkel om de plek waar Antiochus stond en zei: 'Stap niet buiten deze cirkel voordat je jouw troepen het bevel hebt gegeven zich naar jouw land terug te trekken.'

Dit was natuurlijk een gespannen confrontatie, maar Antiochus beseftte dat hij de Romeinse macht niet tegen zich in het harnas wilde jagen. Dus trok hij zich vernederd terug en ging terug naar Syrië. Maar hij was gefrustreerd en kwaad, en hij koelde zijn woede af op de Joden. Toen ontwijfde hij de tempel. Toen slachtte hij veel Joden af die zich niet naar zijn regels schikten. Hij was degene die de beoefening van het jodendom

verbod. Hij ontwijdde de tempel, zodat er geen offers meer gebracht konden worden. Hij slachtte chassidiem af, dat wil zeggen heilige Joden die de sabbat onderhielden, omdat zij zich op de sabbat niet tegen hem wilden verzetten.

Hij was een tiran die een verschrikkelijke ramp over het Joodse volk en hun godsdienstige gebruiken bracht. Hij maakte een einde aan hun godsdienstige gebruiken. Dat verklaart waarom hij zo belangrijk is. Daarom wordt er veel meer tijd aan hem besteed dan aan alle anderen, zelfs meer dan aan belangrijkere mensen zoals Alexander de Grote, aan wie met weinig commentaar wordt voorbijgegaan.

8

De verwoestende gruwel in de tempel

We krijgen hier dus meer over Antiochus en zijn onderdrukking. In vers 31 staat:

Dan zullen er uit hem krachtige armen voortkomen. Die zullen het heiligdom en de vesting ontheiligen en het steeds terugkerende offer wegnemen en de verwoestende gruwel opstellen.

DANIËL 11:31

waarmee de tempel wordt bedoeld.

We kwamen de uitdrukking ‘gruwel van de verwoesting’ al tegen in hoofdstuk 9, vers 27: de gruwel die verwoesting veroorzaakt. In hoofdstuk 9 werd ons gezegd:

Hij zal voor velen het verbond versterken, één week lang. Halverwege de week zal Hij slachtoffer en graanoffer doen ophouden. Over de gruwelijke vleugel zal een verwoester zijn, zelfs tot aan de voleinding, die, vast besloten, uitgegoten zal worden over de verwoeste.

DANIËL 9:27

Het is een vreemde formulering, maar die geeft heel duidelijk aan dat er enkele gruwelen zouden zijn, waarvan er één in het bijzonder de tempel zou verwoesten.

Deze uitleg volgt de gebruikte Engelse Bijbelvertaling, die spreekt over meerdere 'gruwelen' en vervolgens over 'één die verwoesting brengt'. De hierboven aangehaalde Nederlandse vertaling construeert de zin anders.

Vergeet niet dat Jezus in Lukas wordt aangehaald met de woorden:

Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is.

LUKAS 21:20

Dat is wat Mattheüs en Markus zeggen:

Wanneer je de gruwel ziet die verwoesting brengt.

Hoofdstuk 9, vers 27 gaat dus over de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen. Maar dit is een andere gruwel, en deze verwoest de tempel op een andere manier. Dit vernietigt de tempel niet zoals de Romeinen dat deden. Dit maakt hem alleen onrein doordat daar een zeug, een varken, wordt geofferd op een altaar voor Zeus. Dat is wat Antiochus deed. Dat was een gruwel voor de Joden en voor God. Het bracht de verwoesting van de tempel teweeg, in die zin dat het tot een later tijdstip een einde maakte aan het offersysteem.

Er staat:

9

Cultuuroorlog onder de Joden

En hen die goddeloos handelen tegen het verbond, zal hij doen huichelen door vleierijen. Het volk echter, zij die hun God kennen, zullen zij grijpen, en zij zullen hun wil ten uitvoer brengen.

DANIEL 11:32

Dat wil zeggen dat er veel Joden waren die zich naar Antiochus schikten. In Israël woedde destijds een cultuuroorlog. Er waren de chassidiem, die de kenmerkende Joodse gebruiken wilden behouden: de besnijdenis, het houden van de wet en dat alles. Zij waren blijkbaar in de minderheid. Daarnaast waren er onder de Joden de helleniseerders. Zij waren degenen die wilden dat de Griekse cultuur de overhand kreeg, en in die tijd kreeg de Griekse cultuur inderdaad de overhand. De Griekse taal werd opgelegd. In Jeruzalem werden Griekse atletiekwedstrijden en andere wedstrijden gehouden. Ze bouwden in Jeruzalem een stadion voor het houden van wedstrijden, en jonge Joodse mannen deden mee aan die wedstrijden, die op Griekse wijze werden gehouden. Ze liepen naakt. Dat was het Griekse gebruik. Ze liepen zonder kleren aan.

Dat kwetste sommige conservatieve Joden. Zoals ik het begrijp, probeerden sommige Joden de tekenen van de besnijdenis zelfs ongedaan te maken. Ik heb geen idee hoe dat gedaan wordt, maar ze probeerden door middel van een operatie zichzelf onbesneden te laten lijken. Er was dus deze instroom van Griekse cultuur, die de meeste Joden omarmden. Zij waren degenen die het verbond verlieten.

Zoals conservatieve christenen met christelijke waarden nu zien dat hun land wordt overspoeld door secularisme en immoraliteit en dat er een cultuuroorlog woedt, zo woedde er in de tijd van Antiochus een soortgelijke cultuuroorlog in Jeruzalem. Aan beide kanten stonden Joden.

Daarom was het een oorlog, een cultuuroorlog. Sommige Joden handelden goddeloos tegen het verbond en stonden aan de kant van Antiochus. Ze hadden er geen bezwaar tegen dat hij de tempel ontwijdde, enzovoort. Zij waren de helleniserende Joden.

Maar er staat in vers 32:

maar de mensen die hun God kennen, zullen sterk zijn en grote daden verrichten.

De gebruikte Engelse Bijbelvertaling spreekt hier over het verrichten van ‘grote daden’. De hierboven aangehaalde Nederlandse vertaling luidt anders: het volk zal ‘grijpen’ en ‘zijn wil ten uitvoer brengen’.

10

Het begin van de Makkabese opstand

Nu geloof ik dat deze grote daden verwijzen naar de Makkabese opstand en de Makkabese oorlog. Zij die God kenden, waren in de minderheid, maar ze waren taai. En er staat in vers 33:

De verstandigen onder het volk zullen velen onderwijzen. Zij zullen struikelen door zwaard en vlam, door gevangenschap en beroving — dagen lang.

DANIËL 11:33

En wanneer zij vallen:

Wanneer zij struikelen, zullen zij met weinig hulp geholpen worden. Velen zullen zich echter met vleierijen bij hen voegen. Van de verstandigen zullen er struikelen, om hen te louteren, te reinigen en zuiver wit te maken, tot de tijd van het einde, want het wacht nog tot de vastgestelde tijd.

DANIËL 11:34-35

—de vastgestelde tijd.

Nu, dit gaat over de Makkabese opstand. De chassidim, de heilige Joden, stierven doordat ze werden gedood omdat ze zich aan de Joodse wet hielden. En Antiochus Epiphanes was degene die dat verbood en het verbod handhaafde. Hij was dus de vijand. Hij eiste zelfs dat de Joden offers brachten aan de valse goden. Er was een dorpje dat Modi'in heette, niet ver van Jeruzalem. Daar kwam een Syrische functionaris die onder Antiochus diende, en hij richtte er een heidens altaar op. De dorpelingen waren daar bijeengekomen en de Syrische functionaris beval een van hen om een offer te brengen. Hij droeg de priester, die Mattathias heette, op om op dit altaar een offer te brengen aan een heidense god. Mattathias weigerde, en een andere Jood stapte naar voren en zei: 'Ik zal het doen.' Toen nam de priester Mattathias een zwaard en doodde die Jood vanwege zijn afvalligheid. Daarna doodde hij ook de Syrische functionaris.

11

De Makkabeeën bevrijden Judea

Nu spreekt het vanzelf dat er vergeldingsmaatregelen komen als je de Syrische functionaris doodt. Daarom vluchtten Mattathias en zijn zonen, van wie er oorspronkelijk volgens mij vijf waren, vier of vijf, de heuvels in. Ze leefden in het bos en kregen gezelschap van andere chassidim die er net zo over dachten. Ze organiseerden zich als een guerrillagroep en voerden aanvallen uit op de Syrische bezettingstroepen. Dit werd de Makkabese opstand genoemd, en de oorlogen die zij de daaropvolgende drie jaar voerden, worden de Makkabese oorlog genoemd. Ze staan beschreven in het boek Eerste Makkabeeën, dat een apocrief boek is. En Josephus spreekt er natuurlijk ook over, want dit is een waargebeurd verhaal.

Het wordt Makkabees genoemd omdat een van de zonen van de priester Mattathias Judas Makkabeüs heette. Judas was zijn naam, en ze noemden hem Makkabeüs, een benaming die 'de hamer' betekent. Het is niet precies bekend waarom hij de Hamer werd genoemd. De meest vleiende verklaring is dat hij zo'n krijgsman was dat hij als een voorhamer op zijn vijanden neerkwam. Er zijn ook andere verklaringen aangedragen. Sommigen zeggen zelfs dat hij de Hamer werd genoemd vanwege de

vorm van zijn hoofd, en dat is ook mogelijk. Maar wat de reden ook was, zijn bijnaam was de Hamer. En het woord voor hamer is Makkabeüs. Daarom wordt de opstand soms de Makkabese oorlog genoemd.

De priester Mattathias stierf tijdens de strijd, net als al zijn zonen, de een na de ander. Maar niet zonder de Syrische troepen enorme verliezen toe te brengen. En er stonden anderen op. Wanneer de een stierf, stond een ander op om de leiding over te nemen. En er gebeurden werkelijk avontuurlijke dingen. Een van de zonen kroop onder de olifant waarop volgens mij Antiochus zelf reed, en stak het dier met een zwaard in de buik. De olifant zakte in elkaar. Hij kwam op hem terecht, en de zoon stierf. Daardoor stierf hij. En misschien was het niet Antiochus zelf. Ik herinner me niet alle details. Ik ben er niet zo vertrouwd mee als ik zou zijn wanneer ik het boek Makkabeeën even vaak las als de Bijbel. Maar de details zijn verbazingwekkend. Het is een buitengewoon heldhaftige oorlog.

En deze groep Joden, die de chassidim worden genoemd, krijgt enige hulp. Deze kleine groep verdreef de Syriërs daadwerkelijk na drie jaar. Daardoor konden ze de tempel opnieuw inwijden. Ze riepen hun onafhankelijkheid uit en behielden die honderd jaar lang, totdat de Romeinen kwamen en het gebied veroverden. De Makkabese opstand was dus een opstand die korte tijd tot Joodse onafhankelijkheid leidde. En het is een van de grote gebeurtenissen in de Joodse geschiedenis, hoewel die plaatsvond in de intertestamentaire periode en niet in onze Bijbelboeken is vastgelegd.

12

De identiteit van de eigenzinnige koning

Nu komen we in vers 36 bij dit moeilijke gedeelte over de eigenzinnige koning. Laat me over hem voorlezen:

Die koning zal handelen naar eigen goeddunken. Hij zal zich verheffen en zich groot maken boven elke god. Hij zal tegen de God der goden wonderlijke dingen spreken. Hij zal voorspoedig zijn tot de gramschap voltrokken is. Want wat vast besloten is, zal gebeuren.

DANIËL 11:36

Nu staat er ‘de koning’, wat klinkt alsof het nog steeds over Antiochus Epiphanes gaat. Antiochus zou daarom intuïtief gezien de eerste koning zijn die je met deze persoon zou vereenzelvigen. Maar het probleem is dat de rest van dit hoofdstuk niet overeenkomt met wat er bekend is over de latere geschiedenis van Antiochus. Daardoor geloven de meeste commentatoren dat het over nóg een koning na hem gaat.

En hij zal niet letten op de goden van zijn vaderen, en ook niet op het verlangen van de vrouwen. Hij zal op geen enkele god letten, maar zichzelf boven alles groot maken.

DANIËL 11:37

Nu zou ‘het verlangen van vrouwen’ erop kunnen duiden dat hij niet heteroseksueel was. Maar het zou ook kunnen betekenen dat ‘het verlangen van vrouwen’ verwijst naar een van de godheden die in sommige andere delen van de Bijbel het verlangen van vrouwen werden genoemd. We hebben geen tijd om dat te ontleden en er een beslissing over te nemen.

Hij zal versterkte vestingen maken samen met die vreemde god.
Voor hen die hij zal kennen, zal hij de eer laten toenemen en hen laten heersen over velen en hij zal het land uitdelen als beloning.

DANIËL 11:39

Hij is dus noch de koning van het noorden, noch die van het zuiden. Hij is een andere koning. Hij wordt van beide kanten aangevallen,

Dan zal in de tijd van het einde de koning van het zuiden hem met de hoorns stoten. En de koning van het noorden zal op hem aanstormen met wagens en met ruiters en met vele schepen. Hij zal de landen binnentrekken, ze overspoelen en erdoorheen trekken. Hij zal ook het Sieraadland binnentrekken, en veel landen zullen ten val worden gebracht. Maar deze zullen aan hem ontsnappen: Edom, Moab en de belangrijkste mensen van Ammon. Hij zal zijn hand tegen de landen uitstrekken. Ook het land Egypte zal niet ontkomen. Hij zal de macht krijgen over de voorraden goud en zilver en over alle kostbaarheden van Egypte. Ook de Libiërs en de Ethiopiërs zullen hem op de voet volgen. Maar berichten uit het oosten en uit het noorden zullen hem schrik aanjagen. Daarom zal hij in grote grimmigheid uittrekken om velen weg te vagen en met de ban te slaan. En hij zal de tenten van zijn paleis tussen de zeeën opzetten, bij de berg van het heilig Sieraad. Dan zal hij tot zijn einde komen, en geen helper hebben.

DANIËL 11:40-45

Het zal min of meer onmogelijk zijn om vast te stellen hoe de details hiervan in vervulling zijn gegaan. Dat komt deels doordat er geen overeenstemming bestaat over de identiteit van deze koning. Hoewel je zou denken dat het in vers 36 nog steeds Antiochus was, hebben we het in vers 40 duidelijk niet over Antiochus. De koningen van het noorden en het zuiden vallen hem namelijk allebei aan, en Antiochus was de koning van het noorden. Blijkbaar hebben we na Antiochus dus een andere koning. Maar wie? Ik heb minstens zeven verschillende theorieën gelezen. Sommige mensen denken dat het om de moslims gaat. Sommige mensen denken dat het om de Romeinen gaat. Sommige mensen denken dat het Antiochus is, maar dat de informatie

door elkaar is geraakt. Sommige mensen denken dat het de Herodessen zijn. Er zijn heel wat verschillende theorieën. Als er één theorie was die volmaakt bij alle feiten paste, zou die theorie uiteraard standhouden. Over de eerdere gedeelten, vóór vers 35, bestaan geen verschillende, tegenstrijdige theorieën, omdat die zo goed overeenstemmen met wat uit de geschiedenis bekend is. Je kunt zonder enige twijfel vaststellen wie de personen zijn en iets zeggen over wat hier over hen wordt gezegd. Er is geen persoon in de geschiedenis die zo wordt beschreven dat iedereen hem hierin zou herkennen.

13

Rome en de belegering van Jeruzalem

We hebben echter wel een aanwijzing in het feit dat we ons vooruit door de Joodse geschiedenis bewegen. Nadat de Joden zich onafhankelijk hadden verklaard van Antiochus Epiphanes, was de Romeinse regering, het Romeinse Rijk, de volgende onderdrukker van de Joden. Ongeveer honderd jaar na de tijd van Antiochus veroverden de Romeinen het gebied. Daarom zouden zij redelijkerwijs de volgende groep zijn waaraan we moeten denken, als we het hebben over Daniëls volk, de Joden. Waarschijnlijk vertegenwoordigt deze koning op de een of andere manier het Romeinse Rijk of bepaalde vertegenwoordigers van het Romeinse Rijk. Zoals ik al zei, denken sommige mensen dat het om de familie van Herodes gaat. Hoewel de Herodessen van afkomst Idumeeërs waren, waren ze door Rome aangesteld om in dat gebied te regeren. Toch zou het waarschijnlijk niet tot Herodes beperkt zijn.

Het belangrijkste historische aanknopingspunt voor ons staat in vers 45, het allerlaatste vers:

En hij zal de tenten van zijn paleis tussen de zeeën opzetten, bij de berg van het heilig Sieraad. Dan zal hij tot zijn einde komen, en geen helper hebben.

DANIËL 11:45

De luisterrijke heilige berg moet beslist Jeruzalem zijn. Dat hij daar de tenten van zijn paleis opslaat, zou erop duiden dat hij óf in Jeruzalem regeert, óf Jeruzalem misschien belegert. Tenten worden tenslotte gewoonlijk door legers gebruikt, niet door keizers. Het lijkt er inderdaad op dat we in elk geval aan het einde van dit hoofdstuk bij de tijd zijn aangekomen waarin deze macht haar kamp heeft opgeslagen en óf in Jeruzalem regeert, óf de stad belegert. De details zijn weliswaar duister, en alle commentatoren tasten hierover in het duister en vinden het moeilijk om te bepalen wie dit is, wat er over hem wordt gezegd, wat hij heeft gedaan, enzovoort. Ik zal het niet beter doen dan zij. Maar ik zou zeggen dat dit ons bij die tijd brengt. Daarom heeft deze koning iets te maken met de personen die na Antiochus over Jeruzalem regeerden of Jeruzalem bedreigden. Dat zou natuurlijk een Romeinse macht zijn. Of het nu een afzonderlijke Romeinse keizer is, een afzonderlijke Romeinse leider zoals Herodes, of het Romeinse Rijk als geheel, weet ik niet en kan ik niet uitmaken.

14

De benauwdheid en redding van Israël

Toch geloof ik wel dat dit ons bij het tijdsbestek van hoofdstuk 12 brengt. Terwijl de Romeinen Jeruzalem belegeren of erover heersen, is het op dat moment, in hoofdstuk 12, vers 1, dat het volgende gebeurt:

In die tijd zal Michaël opstaan, de grote vorst, hij die uw volksgenoten bijstaat. Het zal een benauwde tijd zijn, zoals er niet geweest is sinds er een volk is geweest tot op die tijd. In die tijd zal uw volk ontkomen: ieder die gevonden wordt, opgeschreven in het boek.

DANIËL 12:1

Er zou dus over Daniëls volk, de Joodse natie, een tijd van benauwdheid komen zoals er nooit eerder een was geweest. Dat is wat Jezus zei dat er zou gebeuren in verband met de Romeinse invasie en de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus. Ik geloof dat we hier naar diezelfde tijd kijken. Er staat:

Maar jouw mensen van wie de naam in het boek staat, zullen worden gered.

Ja, de Joden die in Gods boek geschreven stonden, het overblijfsel, werden gered. Denk eraan, Jezus zei tegen Zijn discipelen:

Verblijd u echter niet daarover dat de geesten aan u onderworpen zijn, maar verblijd u erover dat uw namen opgeschreven zijn in de hemel.

LUKAS 10:20

Jullie staan in Gods boek geschreven. Het overblijfsel in Israël bestond in die tijd natuurlijk uit de christenen in Israël, en zij werden gered van deze ramp, deze holocaust. Het was voor Daniëls volk in het algemeen een grote tijd van benauwdheid zoals geen andere. Maar degenen van zijn volk die tot het overblijfsel behoorden en in het boek geschreven stonden, werden gered. Dat is waar. Dat is inderdaad gebeurd.

15

Opstanding aan het einde der tijden?

En velen van hen die slapen in het stof van de aarde, zullen ontwaken, sommigen tot eeuwig leven, anderen tot smaad, tot eeuwig afgrijzen. De verstandigen zullen blinken als de glans van het hemel gewelf, en zij die er velen rechtvaardigen, als de sterren, voor eeuwig en altijd.

DANIEL 12:2-3

Vers 2 ziet eruit alsof het over de opstanding aan het einde der tijden gaat. Is dat zo? Dat zou kunnen. Maar als dat zo is, kunnen we het nog steeds in overeenstemming brengen met de gedachte dat vers 1 over het jaar 70 na Christus gaat. Ik weet niet zeker of vers 2 en 3 over het einde der tijden gaan, en ik zal een alternatief betoog naar voren

brengen. Maar laten we ter wille van het betoog aannemen dat we in vers 2 en 3 naar het einde en naar de opstanding aan het einde der tijden kijken. De meeste mensen zouden die verzen intuïtief zo opvatten.

Als we aannemen dat dit juist is, hoe kan vers 1 dan het jaar 70 na Christus beschrijven? Want vers 1 zegt dat er die grote tijd van benauwdheid is, maar het zegt dat de mensen die in Gods boek geschreven staan, gered zullen worden. Hoelang duurt die redding? Zolang er mensen behouden worden, worden de mensen die in het boek geschreven staan, gered. Het hele tijdperk van de gemeente zou in deze ene zin vervat kunnen zijn:

De mensen van wie de naam in het boek staat, zullen worden gered.

Het argument dat volgt, berust op het Engelse woord 'delivered', dat zowel bevrijding als redding kan aanduiden. De hierboven aangehaalde Nederlandse vertaling heeft 'ontkomen'.

Dit gaat over behoud. Daarom zou het hele tijdperk van behoud, het hele tijdperk van de gemeente, in die ene zin vervat kunnen zijn. Vervolgens komen we dan in vers 2 bij het einde van het tijdperk van de gemeente en bij de opstanding. Het is mogelijk. Als ik zou concluderen dat vers 2 over de opstanding gaat, denk ik dat ik het zo zou moeten zien. Naar mijn idee zou dat geen onredelijke manier zijn om het te zien. Het doet de bewoording van de tekst geen geweld aan.

16

Opstanding als beeld van nationaal herstel

Aan de andere kant is dat misschien niet nodig. Het kan zijn dat vers 2 en 3 ook over het jaar 70 na Christus gaan.

Het probleem hiermee is dat er staat dat velen van hen zullen ontwaken. Jezus zei dat bij de opstanding allen die in de graven zijn, tevoorschijn zullen komen. En hier staat niet eenvoudigweg dat velen zullen ontwaken, maar dat velen van hen zullen ontwaken. Een deel van allen die in het stof slapen, zal tevoorschijn komen. Daardoor lijkt het erop dat dit niet over de algemene opstanding gaat, maar over iets anders.

We weten dat beelden van een opstanding in het Oude Testament soms figuurlijk gebruikt worden. In Ezechiël 37 kreeg hij een visioen van dorre beenderen die bij elkaar kwamen en geraamten vormden, daarna lichamen, en vervolgens kwam er adem in en werden ze levend. Dit was duidelijk een beeld van een opstanding van dode lichamen. Maar toen God het visioen uitlegde, zei Hij dat het volk Israël in Babylon als verdorde en verstrooide beenderen was. Ze zeiden:

Toen zei Hij tegen mij: Mensenkind, deze beenderen zijn heel het huis van Israël. Zie, ze zeggen: Onze beenderen zijn verdord en onze hoop is vergaan, wij zijn afgesneden!

EZECHIEL 37:11

De dorre beenderen verwijzen niet naar letterlijke dorre beenderen, maar naar hoe het volk Israël over zichzelf dacht toen het in Babylon was. Ze waren dood en vergaan en verdord. Ze waren zonder hoop. Maar Hij zou hun natie herstellen. Hij zou hen terugbrengen naar hun land, wat Hij natuurlijk ook deed. Het herstel waarbij de ballingen naar Jeruzalem terugkeerden, werd beschreven als deze dorre beenderen die bij elkaar kwamen en weer levend werden. De natie kwam weer tot leven. Het was een figuurlijke beschrijving.

17

Geestelijke opstanding door Jezus

Toen Jezus geboren was en naar de tempel werd gebracht, brachten ze Jezus volgens Lukas 2 bij Zijn opdracht naar de tempel om Hem voor te stellen. Daar was een man die Simeon heette. Hij ontmoette hen en sprak een profetie over Jezus uit. Hij zegt in vers 29:

Nu laat U, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede, volgens Uw woord,

LUKAS 2:29

Toen zei Simeon in vers 34 tegen Maria:

En Simeon zegende hen en zei tegen Maria, Zijn moeder: Zie, dit Kind is bestemd tot val en opstanding van velen in Israël en tot een teken dat tegengesproken zal worden

LUKAS 2:34

Het woord dat daar met 'opstaan' is weergegeven, is in het Grieks anastasis, het woord voor 'opstanding uit de dood'. Dit kind is bestemd voor de val en de opstanding van velen in Israël. Velen zullen opstaan. Velen zullen vallen. Sommigen in Israël zullen vallen. Sommigen zullen opstaan.

Denk eraan dat Jezus in Johannes 5:24 zei:

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Wie Mijn woord hoort en Hem gelooft Die Mij gezonden heeft, die heeft eeuwig leven en komt niet in de verdoemenis, maar is uit de dood overgegaan in het leven.

JOHANNES 5:24

Er zijn mensen die van geestelijke dood zijn overgegaan naar geestelijk leven. In wezen zijn zij door Hem opgewekt. Maar anderen, die niet tot het overblijfsel behoorden, kwamen onder het oordeel. Simeon lijkt te zeggen dat God door jouw kind een scheiding gaat aanbrengen tussen de mensen in Israël. Velen van hen zullen vallen en velen van hen zullen opstaan.

18

Eeuwig leven en eeuwige verachting

In Daniël staat:

En velen van hen die slapen in het stof van de aarde, zullen ontwaken, sommigen tot eeuwig leven, anderen tot smaad, tot eeuwig afgrijzen.

DANIËL 12:2

Het is hetzelfde beeld. Maar ik geloof niet dat Simeon verwijst naar de opstanding op de laatste dag. Ik denk dat Simeon verwijst naar het feit dat sommigen geestelijk tot leven zullen komen, terwijl anderen vernietigd zullen worden. Ik denk dat dit in feite een toespeling kan zijn op Daniël 12:2, waar staat:

Veel mensen die in het stof van de aarde slapen, zullen wakker worden, sommigen om eeuwig te leven en anderen om eeuwig veracht te worden.

Het woord 'verachting' hier is hetzelfde Hebreeuwse woord dat in Jesaja 66:24 wordt gebruikt. Hoewel het in Jesaja anders wordt vertaald, is het hetzelfde Hebreeuwse woord. In Jesaja 66:24 staat:

En zij zullen de stad uit gaan en zien de dode lichamen van de mannen die tegen Mij in opstand zijn gekomen; want hun worm zal niet sterven en hun vuur zal niet uitgeblust worden, en zij zullen voor alle vlees een afgrijzen zijn.

JESAJA 66:24

Dat is hetzelfde woord dat met 'verachting' is vertaald. Zij zullen voor alle vlees een afschuw zijn.

Bij Jesaja 66 merkten we op dat Jezus dit blijkbaar aanhaalt als een verwijzing naar de vernietiging van degenen die omkomen onder het oordeel over Jeruzalem, waarna hun lichamen in het dal van Hinnom worden geworpen. Zij worden een afschuw, of

een voorwerp van verachting, voor alle mensen. De komst van Jezus bracht sommige Joden tot leven. Anderen werden uiteindelijk een eeuwige afschuw of een voorwerp van verachting.

In vers 3 staat:

De verstandigen zullen blinken als de glans van het hemel gewelf, en zij die er velen rechtvaardigen, als de sterren, voor eeuwig en altijd.

DANIËL 12:3

Ik sta open voor de mogelijkheid dat dit over de opstanding aan het einde der tijden gaat. Dat is een mogelijkheid. De profetie eindigt hier en daarom kan zij even voorbij de vernietiging van Jeruzalem kijken, naar het einde van de wereld. De kloof tussen die twee zou worden overbrugd door de uitspraak:

In die tijd zal Michaël opstaan, de grote vorst, hij die uw volksgenoten bijstaat. Het zal een benauwde tijd zijn, zoals er niet geweest is sinds er een volk is geweest tot op die tijd. In die tijd zal uw volk ontkomen: ieder die gevonden wordt, opgeschreven in het boek.

DANIËL 12:1

Als God gedurende de hele gemeentetijd degenen verlost of redt die in Zijn boek geschreven staan, dan kan de opstanding in vers 2 daar zonder enig probleem staan.

Maar wat ik zeg, is dat de bewoording zelf niet helemaal klinkt als de manier waarop de opstanding wordt beschreven, omdat er staat dat velen van hen zullen ontwaken. Jezus lijkt in Johannes 5:28 heel duidelijk te zeggen dat allen die in het graf zijn, Zijn stem zullen horen en bij de opstanding tevoorschijn zullen komen. Daardoor vraag ik me af: spreekt Daniël wel of niet over de opstanding? Het is mogelijk van niet. Misschien kunnen we dat mysterie niet oplossen.

19

Het verzegelde boek en de eindtijd

Maar in vers 4 is de profetie afgelopen en zegt hij:

Maar u, Daniël, houd deze woorden geheim en verzegel dit boek tot de tijd van het einde. Velen zullen het onderzoeken en de kennis zal toenemen.

DANIËL 12:4

Dat wil zeggen: het boek is verzegeld. Mensen zullen pas in de tijd van het einde weten wat het betekent. Daarna zullen zij het wel weten. De kennis ervan zal toenemen.

Veel mensen willen van vers 4 een verwijzing maken naar reizen met vliegtuigen en een toename van wetenschappelijke kennis, zodat het onze huidige tijd beschrijft. Mensen reizen de hele wereld over en in de afgelopen eeuw is de kennis enorm

toegenomen. Dit is dus de eindtijd. Maar hij spreekt over kennis van dit mysterie, van dit visioen. Het is verzegeld, wat betekent dat het niet onmiddellijk begrepen zal worden, omdat het niet aan die generatie is om het te weten.

En ik, Daniël, zag, en zie, er stonden twee anderen, de één hier op de oever van de rivier, en de ander aan de overkant op de oever van de rivier. De één zei tegen de Man gekleed in linnen, Die Zich boven het water van de rivier bevond: Hoelang duurt het nog voordat er een einde komt aan deze wonderlijke dingen? Toen hoorde ik de Man gekleed in linnen, Die Zich boven het water van de rivier bevond, en Hij hief Zijn rechter- en Zijn linkerhand op naar de hemel en zwoer bij Hem Die eeuwig leeft: Na een vastgestelde tijd, vastgestelde tijden en een helft, wanneer Hij er een einde aan gemaakt zal hebben om de macht van het heilige volk stuk te slaan, zal er aan al deze dingen een einde komen.

DANIËL 12:5-7

De macht van het heilige volk wordt volledig verbrijzeld. Als het heilige volk de Joden zijn, dan werd hun macht naar het lijkt in het jaar 70 na Christus volledig verbrijzeld. Al deze dingen zullen op dat moment voltooid zijn, zei hij. Jezus zei:

Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is. Laten dan wie in Judea zijn, vluchten naar de bergen en wie in het midden van Jeruzalem zijn, daaruit wegtrekken en wie op de velden zijn, er niet in gaan. Want dit zijn dagen van wraak, opdat al wat geschreven staat, vervuld wordt.

LUKAS 21:20-22

20

Petrus verklaart Daniëls verzegeling

Er is nog een reden om te denken dat dit over de eerste eeuw gaat, en dat is wat Petrus zei in 1 Petrus hoofdstuk 1. Petrus spreekt in algemene zin over de oudtestamentische profeten. Hij zegt in vers 10:

Naar deze zaligheid hebben de profeten, die geprofeteerd hebben over de genade die aan u bewezen is, gezocht en gespeurd. Zij onderzochten op welke en wat voor tijd de Geest van Christus, Die in hen was, doelde, toen Hij tevoren getuigde van het lijden dat op Christus komen zou, en ook van de heerlijkheid daarna. Aan hen werd geopenbaard dat zij niet zichzelf, maar ons dienden in de dingen die u nu verkondigd zijn door hen die u het Evangelie verkondigd hebben door de Heilige Geest, Die vanuit de hemel gezonden is; dingen, waarin de engelen begerig zijn zich te verdiepen.

1 PETRUS 1:10-12

Dat wil zeggen: het nieuwtestamentische behoud, ons behoud. De profeten vroegen God hierover om inlichtingen. Let hierop: Petrus zei dat er dingen zijn die de profeten over ons behoud hebben gezegd en die ze niet volledig begrepen. Ze vroegen God zelfs: 'Vertel me hier meer over.' Hun werd gezegd: 'Nee, dat gaat je niet aan. Het is voor een latere generatie.' Petrus zegt: 'Wij zijn die generatie.' Het was voor degenen onder ons die het Evangelie hebben ontvangen dat zij profeteerden: de christenen uit de eerste eeuw en degenen na hen.

Welk behoud? Petrus zegt dat deze profeten om meer informatie vroegen en werden afgescheept. Welke profeten hebben dat ooit gedaan? De enige profeet van wie we weten dat hij dat deed, is Daniël. Waarschijnlijk gaat Petrus ervan uit dat er andere

profeten zoals Daniël waren die misschien op een vergelijkbare manier navraag hebben gedaan. Maar het enige geval waarvan we weten dat hij ernaar kan verwijzen, is Daniël. In Daniël 12:8-9 staat:

Ik echter, ik hoorde het wel, maar ik begreep het niet. En ik zei: Mijn Heere, wat zal het einde hiervan zijn? Toen zei Hij: Ga heen, Daniël, want deze woorden blijven geheim en verzegeld tot de tijd van het einde.

DANIËL 12:8-9

Niet het einde van de wereld, maar de tijd van het einde van Israël, de laatste dagen.

Velen zullen gereinigd, zuiver wit gemaakt en gelouterd worden. De goddelozen echter zullen goddeloos handelen en geen enkele van de goddelozen zal het begrijpen, maar de verstandigen zullen het begrijpen.

DANIËL 12:10

Hier zegt Daniël: 'Ik begreep het niet, dus ik vroeg ernaar.' Hij zei: 'Laat maar. Het is niet aan jou om dit te weten. Er zal een tijd komen waarin mensen het zullen weten. De kennis zal later toenemen. Voorlopig is het boek verzegeld.' Dit is het enige oudtestamentische geval waar Petrus naar kan verwijzen. Dat betekent dat Petrus, als hij hiernaar verwijst, bedoelt dat Daniël over ons behoud sprak. Hij zei dat de profeten over ons behoud spraken. Waar sprak Daniël daarover? Misschien in vers 1:

In die tijd zal Michaël opstaan, de grote vorst, hij die uw volksgenoten bijstaat. Het zal een benauwde tijd zijn, zoals er niet geweest is sinds er een volk is geweest tot op die tijd. In die tijd zal uw volk ontkomen: ieder die gevonden wordt, opgeschreven in het boek.

DANIËL 12:1

21

Engelen vragen naar de vervulling

Hoe dan ook, bedenk dat Petrus zijn opmerkingen in 1 Petrus 1:12 afsluit met:

Aan hen werd geopenbaard dat zij niet zichzelf, maar ons dienden in de dingen die u nu verkondigd zijn door hen die u het Evangelie verkondigd hebben door de Heilige Geest, Die vanuit de hemel gezonden is; dingen, waarin de engelen begerig zijn zich te verdiepen.

1 PETRUS 1:12

We zien in Daniël hoofdstuk 12 daadwerkelijk een van de engelen ernaar vragen. In vers 5 staat:

En ik, Daniël, zag, en zie, er stonden twee anderen, de één hier op de oever van de rivier, en de ander aan de overkant op de oever van de rivier.

DANIËL 12:5

Het waren ongetwijfeld engelen. Een van hen zei tegen de Man Die in linnen gekleed was en boven het water stond:

De één zei tegen de Man gekleed in linnen, Die Zich boven het water van de rivier bevond: Hoelang duurt het nog voordat er een einde komt aan deze wonderlijke dingen?

DANIËL 12:6

De engelen zijn hier nieuwsgierig naar. De profeten zijn hier nieuwsgierig naar. Maar noch de engelen, noch de profeten krijgen werkelijk de volledige openbaring die gegeven zou worden aan degenen van een latere generatie, namelijk de generatie van Petrus, aan wie het Evangelie was verkondigd. Petrus ziet de vervulling van Daniël 12

in zijn eigen tijd. Daarom zou hij ongetwijfeld ook de moeilijkheden die volgens Daniël 12 over Jeruzalem zouden komen, als iets van zijn eigen tijd hebben gezien. Hij geeft beslist niet aan dat hij dit zag als iets wat over het einde van de wereld ging.

Trouwens, toen aan de engel boven het water, of de Man boven het water, werd gevraagd hoelang het zou duren, hief Hij beide handen naar de hemel en zwoer bij God dat het een tijd, tijden en een halve tijd zou duren. Dit is mogelijk een ontwijkend antwoord. Het is niet erg exact, tenzij het letterlijk drieënhalf jaar betekent. Maar er staat niet 'jaren'. Er staat niet 'drieënhalf'. Er staat 'een tijd, tijden en een halve tijd'. Het is een vage uitspraak. Het is waar dat Openbaring deze uitspraak overneemt en die gelijkstelt aan 42 maanden, maar deze engel deed dat niet. Het kan een ontwijkend antwoord zijn waarmee wordt gezegd dat het om een vage, onbepaalde, niet geopenbaarde tijdsduur gaat.

Maar wat het ook betekent, hij zegt:

Toen hoorde ik de Man gekleed in linnen, Die Zich boven het water van de rivier bevond, en Hij hief Zijn rechter- en Zijn linkerhand op naar de hemel en zwoer bij Hem Die eeuwig leeft: Na een vastgestelde tijd, vastgestelde tijden en een helft, wanneer Hij er een einde aan gemaakt zal hebben om de macht van het heilige volk stuk te slaan, zal er aan al deze dingen een einde komen.

DANIEL 12:7

Dat is inderdaad gebeurd door de Romeinse verwoesting van Jeruzalem en de verstrooiing van de Joden.

Petrus geloofde dat dit over zijn tijd ging, en hij verwijst zowel naar de engelen als naar de profeet die om meer informatie vroegen, maar het antwoord niet te horen kregen.

In vers 10 wordt hem gezegd:

Velen zullen gereinigd, zuiver wit gemaakt en gelouterd worden. De goddelozen echter zullen goddeloos handelen en geen enkele van de goddelozen zal het begrijpen, maar de verstandigen zullen het begrijpen.

DANIËL 12:10

Daar gaat 1 Petrus vervolgens in zijn brief over verder. Hij spreekt er in het bijzonder over hoeveel lijden de gemeente voor haar eigen loutering zou moeten doorstaan. In 1 Petrus 5:10 zegt hij:

De God nu van alle genade, Die ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, Hij Zelf moge u — na een korte tijd van lijden — toerusten, bevestigen, versterken en funderen.

1 PETRUS 5:10

Deze loutering door lijden is eigenlijk het thema van 1 Petrus. Misschien is hij zelfs enigszins beïnvloed door Daniël 12, waar hij op zinspeelt. Daar gaat het over mensen die gezuiverd worden, over het overblijfsel dat door lijden gezuiverd, witgemaakt en gelouterd wordt.

22

Het raadsel van de 1.290 dagen

De laatste verzen van Daniël 12 zijn erg onbevredigend, en mijn commentaar zal erg onbevredigend zijn. Het is jammer wanneer je een lang boek hebt bestudeerd en het dan op een teleurstellende toon moet afsluiten. Maar de waarheid is dat niemand weet wat de laatste verzen van Daniël betekenen, en degenen die denken dat ze het weten, weten het niet.

Dit staat er in de verzen 11 tot en met 13:

Van de tijd af dat het steeds terugkerende offer weggenomen zal worden en de verwoestende gruwel opgesteld zal zijn, zijn het duizend tweehonderdnegentig dagen.

DANIËL 12:11

Tot wanneer? We hebben dit beginpunt, en dan zullen er zoveel dagen zijn. Tot welke gebeurtenis? Tot er iets anders gebeurt, maar wat? Dat wordt ons niet verteld.

Nog verwarrender is wat vers 12 zegt:

Welzalig is hij die blijft verwachten en duizend driehonderdvijfendertig dagen bereikt.

DANIËL 12:12

Wat zijn dat voor dagen? Er wordt geen enkele aanwijzing gegeven. Er zijn 1.290 dagen en dan 1.335 dagen. Het verschil tussen die getallen is 45 dagen, maar er is eerder nergens verwezen naar de 1.335 dagen. En wanneer hij zegt:

Gelukkig zijn de mensen die de 1.335 dagen halen, welke 1.335 dagen? Er is eerder niet naar verwezen, en in deze uitspraak worden ze helemaal niet met enige gebeurtenis verbonden. Er wordt geen beginpunt of eindpunt aangegeven. We hebben geen idee waarnaar ze verwijzen.

23

Theorieën over de 1.335 dagen

Sommigen denken dat het om 45 dagen gaat die aan de eerdere 1.290 dagen worden toegevoegd. Sommigen denken dat de gruwel van de verwoesting inhoudt dat de antichrist in de eindtijd, midden in de grote verdrukking, zijn beeld in een herbouwde tempel opricht. Vanaf dat moment tot het einde van de wereld zouden er dan 1.290

dagen zijn. Het einde van de wereld wordt niet genoemd, maar het zou kunnen dat het tot het einde van de wereld is, hoewel ik het niet eens ben met de identificatie van de gruwel van de verwoesting.

Maar als de 1.290 dagen, zoals aanhangers van de bedelingenleer zeggen, de periode tot het einde van de wereld zijn, tot de wederkomst van Christus, wat zijn dan de 1.335 dagen? Zij zeggen dat er na de terugkeer van Jezus nog eens 45 dagen zijn waarin Hij de volken oordeelt. Het oordeel duurt 45 dagen. Het is geen erg sterke suggestie, maar ik geef ze een tien voor de moeite. Ze hebben tenminste een suggestie. Erg logisch is die niet.

Allereerst geloof ik niet dat dit over het einde van de wereld gaat. Ik denk niet dat dit het tijds kader van ook maar enig deel van de profetie is. Ten tweede, waarom zou God 45 dagen nodig hebben om de wereld te oordelen? Als we de gedachten en bedoelingen gaan oordelen, en ieder nutteloos woord dat ieder mens spreekt, dan gaat het om miljarden en miljarden mensen, en moet hun hele leven worden nagegaan. Kan dat in 45 dagen worden gedaan?

Iemand zou kunnen zeggen: 'Maar God staat buiten de tijd. Wat ons miljoenen jaren zou kosten, kost Hem misschien maar een ogenblik.' Dat is waar, dat zou kunnen. Misschien kan Hij het volledige leven van iedereen in één enkel ogenblik oordelen, maar dan kost het geen 45 dagen. Wat is het doel van die 45 dagen? Waarom zou het zo lang duren? Niets wijst erop dat het zo lang zou duren. Niets wijst erop dat dit is wat hier wordt besproken.

De 1.335 dagen zouden in feite een totaal andere periode kunnen zijn dan de 1.290 dagen. Het hoeft niet simpelweg te betekenen dat er nog 45 dagen aan die eerdere periode worden toegevoegd. Het zou een andere periode kunnen zijn. We weten het niet. Ons wordt niets verteld. Het is een bijzonder vreemde manier om een boek te eindigen dat ons veel zeer specifieke dingen heeft verteld.

Het is ergerlijk. Welke gruwel van de verwoesting? Is het die welke Antiochus in 168 voor Christus oprichtte, of is het die welke de Romeinen in 70 na Christus teweegbrachten? In beide gevallen werden de offers en gaven weggenomen. De uitspraak is dubbelzinnig. We weten niet wat het beginpunt is, en we krijgen geen enkele aanwijzing over wat het eindpunt is of wat de betekenis van die getallen is.

Het is niet eens hetzelfde als de 1.260 dagen die meerdere keren in Openbaring worden genoemd. Dat zou drieënhalf jaar zijn, maar hier gaat het om 1.290 dagen. Dat is drieënhalf jaar plus een maand. Dan tel je er nog 45 dagen bij op, en wat heb je dan? Verwarring. Zoals de Schrift zegt:

Want God is geen God van wanorde, maar van vrede, zoals in alle gemeenten van de heiligen.

1 KORINTHE 14:33

In de gebruikte Engelse Bijbelvertaling staat hier ‘confusion’. De spreker neemt datzelfde woord direct daarna opnieuw op; in de Nederlandse Bijbeltekst is het vertaald met ‘wanorde’.

Dus moeten we volgens de redenering van de spreker niet verward zijn. We kunnen eenvoudigweg aanvaarden dat we het niet weten, of je kunt een antwoord kiezen dat je zelf hebt bedacht. Ik verbind mijn naam er echter niet aan. Door het lezen van de commentaren ben ik ervan overtuigd geraakt dat niemand weet waarnaar deze getallen verwijzen.

24

Daniëls beloofde opstanding

Maar u, ga heen tot het einde, want u zult rusten, en u zult opstaan in uw bestemming, aan het einde van de dagen.

DANIËL 12:13

Aan het einde van de dagen zal Daniël opstaan in de opstanding. Dit zou een terugverwijzing naar vers 2 kunnen zijn, waardoor vers 2 als de opstanding wordt geïdentificeerd. Hoewel de bewoording niet hetzelfde is, zou het over hetzelfde kunnen gaan. Vers 2 als de opstanding identificeren is daarom een mogelijkheid.

Maar zelfs als we dat niet doen, zouden we deze belofte aan Daniël nog steeds kunnen opvatten als een belofte over de opstanding. Je zult sterven. Je zult oud worden. Je zult dit niet begrijpen. Stel jezelf eenvoudigweg tevreden met het feit dat je aan het einde zult opstaan en dat alles goed zal zijn.

Maar wat deze getallen betekenen, kan niemand zeggen. Mensen kunnen wel iets zeggen, maar ze kunnen het niet echt met gezag zeggen, want je kunt die vraag niet beantwoorden zonder gegevens, en de Bijbel geeft geen gegevens over die perioden. Zo sluiten we de behandeling van Daniël, een zeer interessant boek, op een zeer frustrerende toon af.

Om die reden heb ik er altijd tegen opgezien om helemaal aan het einde van Daniël te komen, want het is heel moeilijk om te weten wat God verwacht dat we met die getallen doen waarover Hij ons geen enkele aanwijzing geeft. Maar misschien is het Zijn manier om te zeggen dat er nog steeds onopgeloste geheimen zijn. Daar moet je gewoon mee leven. Wij in elk geval wel, en dat zullen we dus ook doen.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Daniël 11:1
- Daniël 11:2
- Daniël 11:3-4 (gedeeltelijk)
- Daniël 11:4 (gedeelte)
- Daniël 11:5
- Daniël 11:6
- Daniël 11:7-8
- Daniël 11:9
- Daniël 11:10-12
- Daniël 11:13-14
- Daniël 11:15
- Daniël 11:16
- Daniël 11:17

- Daniël 11:18-19
- Daniël 11:20
- Daniël 11:22
- Daniël 11:23
- Daniël 11:27-28
- Daniël 11:29
- Daniël 11:30
- Daniël 11:31
- Daniël 9:27
- Lukas 21:20
- Daniël 11:32
- Daniël 11:33
- Daniël 11:34-35
- Daniël 11:36
- Daniël 11:37
- Daniël 11:39
- Daniël 11:40-45
- Daniël 11:45
- Daniël 12:1
- Lukas 10:20
- Daniël 12:2-3
- Ezechiël 37:11
- Lukas 2:29
- Lukas 2:34
- Johannes 5:24
- Daniël 12:2
- Jesaja 66:24
- Daniël 12:3
- Daniël 12:4
- Daniël 12:5-7
- Lukas 21:20-22
- 1 Petrus 1:10-12
- Daniël 12:8-9
- Daniël 12:10

- 1 Petrus 1:12
- Daniël 12:5
- Daniël 12:6
- Daniël 12:7
- 1 Petrus 5:10
- Daniël 12:11
- Daniël 12:12
- 1 Korinthe 14:33
- Daniël 12:13

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.